ԶՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 1,225 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՇԱԲԱԹ, 1900, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 14—27 | 4 ՌԷՋԷՊ 1318 | 14 ԹՐՇՐԻՆԼԷ 1316 | Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1,225

20 ՓԱՐԱ

Բիւզանդիոն

20 ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԲԻԶԱՆԴ ՓԷՋԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

«بوزانتيون»
اوتجو كونى وسياسى غزته، صاحب امتياز وده مسئول
بوزانت كچيان
مطبعه دائره عنايتى بابعالى جاده سنده ٢٣-٢٥ نومرولو خانه
دائره ده مخصوص در

ԱԶԳԱՑԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՑԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՑ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Մին այն խաբէներէն որոց միշտ պիտի ձգտի մարդկային ազգի ընկերութիւնը, ու կ'ուրախ քէ երբեք պիտի չհասնի՝ սա՛ ըլլալ կ'ուզէ քէ Ազիատական Թուրքերէնին իր լաւագոյն կողմերովը ինծի երեսն ի վեր Արեւելքի մէջ։

Բայց ո՛չ. անանկ պիտի չըլլայ։ Եւրոպական Քաղաքակրթութիւնն իր մեծ տէզերն իրեն հետ պիտի մըտցնէ յաւակատ արեւմտեան կարգ մը մոլութիւններ ալ։ Ափրիկէի վայրենիներէն եւրոպացիներէն և Ամերիկացի ներէն պիտի սովրին ալքոլով արբենալը, և անոնցմէ պիտի գնեն ամէնէն մահացու զէնքերը։ Թուրքիացիք ալ նորավաւերութեան, պերճանքի, չոյս լութեան կարգ մը նորանոր ճաշակներն ու սովորութիւններ Արեւմտեան Քաղաքակրթութենէն պիտի ստանան։

Բայց ամէնէն աւելի աչքի զարնող հակասութիւնն այս օրերս Թիֆլիսի մէջ տեսանք, վեց Եւրոպական, մէկ Ամերիկեան և մէկ Ասիական, ամենքն ալ Արեւմտեան Քաղաքակրթութեամբ օժտուած ուժ Տէրութիւններ այս օրերս իրենց զօրքերը մացուցին Թիֆլիս։ Այս զօրքերը հոն գացեր էին իբրեւ ոստիկանութիւն Արեւմտեան Քաղաքակրթութեան, արժանաւոր դաս մը տալու համար Մայրաքաղաքին Արեւելեան բարբարոսութեան։ Բայց ի՞նչ եղաւ Եւրոպական զօրքերուն առաջին գործը։—

«...Թիֆլիսի այս պաշտօնական ուրախութեան հետ միևնոյն ժամանակ, առաջին մի քանի օրերուն մէջ, ազատասպարէզ տրուեցաւ օտար զինուորներուն՝ իրենց ուզածն ընելու։ Մէկ խօսքով, Դաշնակից զօրապետք քաղաքն հաւարակ զօրքերուն թողուցին, և քամահելի բաներ պատահեցան, որք թէպետ ամէն պատերազմի առեն կ'զգուշուին, բայց միշտ եղած բնի են։—Ամենավայրագ եղանակ կիներ առևանգուեցան,... մանաւանդ Ռուս Թերակիրճ զօրաց ոմանց և անոնց հետեւող Ջրանացոց կողմէ։ Շատ մը Չինուհիներ նախասենեակ սենեկին ինքնասպան ըլլալ՝քան ենթարկուիլ անպատուութեան։ Բարձրաստիճան անգլիացի սպայ մը պատմեց ինձ թէ ետքն Չինուհիներ տեսած էր միևնոյն տան մէջ՝ միևնոյն սիւնէն կախուած ինքնասպան եղած, բարեկեցիկ Չինացիի մը տան մէջ։ Շատ լսեցի այսպիսի նողկալի պատմութիւններ, որք մեծագոյն պատասխանը են Չինացի իշխան սեհին, և ընդհակառակն յոյժ անպատուաբեր են Եւրոպական բանակներուն, որք կ'ենթադրուէը թէ հաղաքակրթութեան ահավէրաներն ու պաշտպանները պիտի ըլլային այս ներկայ պատերազմին մէջ։»

Ասիկա գրողը Թայմին այն թղթակից է որ ընկերացաւ Թեքին մտնող անգլիական զօրամբրին։ Անգլիացին իր աչքովը տեսած բանն է որ կ'պատմէ, և ինչ որ ինք չէ տեսեր, անգլիացի բարեբարոյական սպայ մը պատմեր է իրեն։ Այս ապշեցուցիչ պատմութիւնն ասկէ առաջ ուրիշ աղբիւրներէ ալ լսած ու արձանագրած էինք, բայց չէինք ուզած հաւատալ։ Դիտեցէ՛ք որ պատմած անարդ գործին հեղինակները բան իսկ ներողացի զօրքեր են։ Նոյն Դաշնակից բանակին մէջ Հնդիկ և Ճապոնցի զօրքեր ալ կային, այսինքն՝ Ասիացիներ, որոց համար սանկ տգտութիւն մը չպատմուեցաւ։ Ի՛նչ ամօթ Եւրոպական Քաղաքակրթութեան համար։ Բէքի՛ն մտնել Քաղաքակրթութեան դաս մը տալու համար բարբարոս Չինացիներուն, և ամէնէն վատ, ամէնէն անպատիւ գործով արհամարհել նախատել Քաղաքակրթութեան և բարեվարութեան ամէնէն տարբական սկզբունքները։ Թէ մեզաւոր Չինացիներուն հետ անմեղ Չինացի-ները ալ զարնուած սպանուած ըլլան այս Պատերազմին մէջ, տգոր բան մը չենք կրնար ըսել։ Պատերազմի օրէնքն այնքան մեր խորհրդոց դնելու անկարող է։ Բայց ի՞նչ յանցանք ունէին անմեղ Չինացի կիներն ու աղիկները։ Այս Չինական վառումին մէջ, բաց ի Խնամակալուհէն, ո՛ր Չինացի կնոջ նկատմամբ ո՛ և իցէ խօսք լսուեցաւ երբեք։ Չլսեցինք բնաւ որ Չինացի պարզ կին մը ո՛ եւ է չարիք մ'ըրած ըլլար ո՛ եւ է Եւրոպացիի կամ Ամերիկացիի մը։ Եւ սակայն, Եւրոպացիները Բէքին մըտնելուն պէս, առաջին անգամ ի բենց վրէժը թափեր են Չինացի կիներուն վրայ։ Ընդհակառակն, վերին աստիճանի նպաստաւոր գաղափար մը չի՛ տար Չինացի կնոջ պարկեշտութեան, հաւատարմութեան, համառ տակամտութեան, կամ նկարագրի զօրութեան և արժանապատուութեան վրայ, որ նախանձախնդիր են ինքնասպան ըլլալ՝ քան Խաղախներու եւ Ֆրանացի նաւազներու եւ Ֆրանսացի զինուորներու հաճոյքին առարկայ դառնալ։ Կարելի չէ ըսել թէ Արեւելեան Եւրոպայի և Ափրիկեայ այս Ֆրանսացի դէպերը ֆիզիքապես նուազ յանձնարարելի այրեր էին քան յիշեալ գիշերային կիներուն Չինացի կամ Մանչու—Թաթար երիկներըս։ զորս Նախախնամութիւնը, իր հինգ կամ վեց օրուան Արարչագործութեան յոգնութիւններէն ետքը, ձանձրոյթի կամ սրանեղութեան պահու մը առեղծած Թուի ըլլալ։ Բայց Չինուհին իգական արժանապատուութեան վայ ա՛յլապէս կորովի գոգափար մը ունի քան կի տը Մօրտանի այն սրատեսուր պատմութեան՝ Boule de Suif՝ գաղղիացի դիւցազնուհին, և անոր ուղեկցող մշյրապետները, հանդեպ յոյժ գիական Բրուսիացի պաշտօնակալին։

Ալ ինչո՞ւ յուսանք Չինական Ինդրոյն վերջը տեսնել օր մը։ Այս մեծ Թառներով հաղաքակրթութիւն պիտի սովրեցնեն Չինացիներուն։ Բաբէ՝ Չինացիք նորէն բան մը պիտի չսովրեն իրենց խորամանկութիւններուն, իրենց պատանեալ իշխանութեան եւ նախատինք, լուտանք չէր ինար որ չտեղացնէր Բախտախնդիրին հասցէին։

—Այս կարգի ախտացեալները պէտք է անմիջապէս չէզոքացնել։»—կ'գոչէր կեղծ ոսկիէ ակնոցը չակլով, և բարոյախօսի հովերը առնելով. «որպէս զի ուրիշներ ալ չվարակուին»։

=Հրապարակաւ պէտք է խայտառակել, կ'ըսէր մէկ ուրիշը։

—Պատուաւոր մարդիկ պէտք չէ որ յարաբերութիւն ընեն այլ եւս այս կարգի ստորին մարդու մը հետ։

=Այո՛, հարստութիւնը պէտք չէ մէյնց նկատել, անբարոյականութիւնը տարածելու և անպատիժ մնալու։

—Բայց սկզբունքի տեր մարդ չի կայ որ մեր մէջ, վաղը կ'տեսնես որ ամէն մարդ պիտի քծնի առջին։

=Նիւթական մարդոց համար այնպէս ըլլայ գուցե, բայց բարոյական մարդը նողկանօք պիտի դիտէ այս ապիրատին արարքն, որ ըստ իս ոճիր մ'է, քանի որ ընտանիքի մը ապագան կ'քանդէ։

Վարժապետներն իրենց այս ձեմական բարոյախօսութիւններուն մէջ հետեւէն նշմարեցին կանթեղեանն ու սկսան ցած ձայնով խօսիլ։ Բախտախնդիրն երբ ընտրեալ խուռնին ժառեցաւ, վէս բարեւ մը տուաւ, որուն առջև խոնարհեցան չորսը։ Մէկէն սկսաձանօթ։ Եւտոյ խօսքն ակնոցաւոր ուսուցիչին ուղղելով,

—Ուր էք, չէք երեւար, հարցուց ընտանեկան հոգածութեամբ։

Բարոյականի մեծ ջատագովն որ վայրկեան մ'առաջ Թիարան զրկել կ'առաջարկէր կանթեղեանը. հիմա ընկերները լքանելով անմիջապէս Բախտախնդրին մօտեցաւ, ու երկու քայլ բացութեամբ անոր հետեւելով,

=Աստուած կեանք տայ. Տէր իմ, չեմ համարձակիր յաճախ ձանձրոյթ տալ ձեր Վսեմութեան։

—Ձանձրոյթն ի՞նչ ըսել է, ատանկ բան չեմ հասկնար, պարզ ժամանակ ունի՞ս։

=Ո՛հ, ամբողջ ժամանակս ձեր բարձր վսեմութեան յատկացնել, կեանքիս ամէնէն մեծ երջանկութիւնը կ'համարիմ։

—Գերմաներէնդ զօրաւոր է, այնպէս չէ՞։

Գերմաներէնը ակար կողմն էր ուսուցիչին. Թէև դասը մեծ մեծ կը չարդէր, բայց գիտէր որ գործնականին մէջ արժէքէ զուրկ էին իր գոց սովրած քանի մը տասնեակ բառերն ու փայլուն անունները։

Բախտախնդիրն՝ հանած—վարած մարդ՝ խօսակիցին վարանումէն կռահելով անոր տկարութիւնը,

—Գերմաներէն պէտք չէ, յարեց, սխալեցայ, գիտեմ որ գերմաներէնը լաւ գիտես. հայերէն կ'պահանջուի, կրնա՞ս գոհացնել, մանաւանդ դաս մը կայ, պատուաւոր տեղ, տեսնամ քեզ, գիս չամչցնես։

=Ո՛հ, կարելի՞ բան է. հոգւով մարմնով պիտի աշխատիմ։

—Շաբաթն երկու դասի հաճար ամսական հինգ ոսկի ըսի, գէշ չէ կարծեմ։

—Ձեր Վսեմութիւնն ի հարկէ մեզմէ լաւ գիտէ կշռել ամէն բան։

մզլոտած գիրքի էջերուն պէս բացուած էին իր առջև, հոն՝ այդ անմռռանալի իրիկունը կիպպըն որոշուը տուաւ իր հայոց աշխատասիրութեան։ (Նոտոտմ և Անկամ Համայ Տէրտրինեան։)

Ահա սեաշուէն, երազուն տղեկ մ'ալ հեռուն երեցատան մը խազադիկ, ամէնքը միսթրեան կ'գանգատին Թէ Չինացին պիրենք ամենքը մէկէն խաբել կ'ճգնի։

Եւ իրօք, չարաթներէ ի վեր ի՞նչ կ'ըսեն մեր կարդացած Հեռագիրները։— «Ֆրանսա հաւանեցաւ Գերմանիոյ առաջարկութեան։— Գերմանիա համակերպեցաւ Ֆրանսայի առաջարկութեան։—Անգլիա ընդունեց Ամերի կայի ծրագիրը։—Ուսիա հաւանեցաւ Ամերիկայի ծրագրին։— Աւստրիա իր հաւանութիւնն յայտնեց կոմս Պիւլովի առաջարկներուն։—Իտալիա յայտարարեց Թէ լիովին կ'ընդունի Մ. Տէլքասէի առաջարկները։— (կամ հապարբ.) Գերմանիա. Ֆ.անսա և Անգլիա հաւանեցան Միացեալ Նահանգաց կողմէ Մր. Հէյի պարզած սկզբունքներուն։» Եւն։ Եւն։

—Շաբաթներէ ի վեր ա՛յն աստիճան համաձիտ են իրարու յայտնած սկզբունքներուն. — ա՛յնքան սիրով, ա՛յնքան արտայարժ մի ոձայնութիւնով կ'ընդունին իրարու ծրագիրները, որ ցայսօր և ա՛չ մէկ բանի վրայ համաձիտ կ'գտնուին գոցէ. և այս ամէն համաձայնութեան խօսքերն ուրիշ բանի չեն ծառայեր բայց եթէ իրենց խորունկ անհամաձայնութիւնը, իրենց փոխադարձ անվստահութիւնը, իրենց այլամերժ նախանձոտութիւնն ու աղետաւոր հակառակութիւնը պարակելու։

Շիտակը, սքանչելի՛ մեծոտ բազաքակրթութեան բարիքները սովրեցնելու Չինացիներուն։

ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

Բ.— ԱԶՆԻՒ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ

Բաբի խորհուրդի զարթնումէ մը մարդուն մէջ՝ յաճախ զարթնումն է կեանքին։ Ահա պատանի մը որ քանի երեսունէն դանդաղ ու տարտամ ըլլալ կ'թուի, այլ մարքին մէջ ոսկի մանրթել մը կայ՝ որ զինք կազած է պատմական անցեալի մը հետ։ Մարքի յափշտակութիւն մը ունի, որ երազել կուտայ իրեն կեսարը, Բուբիկոնը, Հռովմէական լէգէոնեներուն արշաւանքները։ Ժամանակաւ կ'հետևի անոնց, կարծես կ'լսէ անոնց ոտից չռինդը ու ձիերուն փռինչը։ Օր մը այս տղան ինքզինք կ'գտնէ կոլոսիոնի մէջ, և հոն այդ կոքսուած փառքերու բեկորներուն, բեկուած ահեղ կամաներուն տակ կ'ոչնկնդրէ, գիշերուան վսեմ լռութեան մէջ, բոկոտն մենակեացներու ժամերգութիւնը։ Այդ հմայքի վայրկեին կիպպըն, մեծանուն պատմագիրն, գտաւ իր կեանքին գործը։ Անկից երկար տարիներէ ի վեր անձնատուր եղած էր Հռովմի փառաւոր պատմութեան մտածումին, ու իր ամենօրեայ մտածումն էր որ զինք դէպ ի կոլոսեոն առաջնորդեց, և նոյն պատմական վայրին մէջ, որուն պատկառելի աւերակներն հինցած, նախատինք, լուտանք չէր ինար որ չտեղացնէր Բախտախնդրին հասցէին։

—Այս կարգի ախտացեալները պէտք է անմիջապէս չէզոքացնել։»—կ'գոչէր կեղծ ոսկիէ ակնոցը չակլով, և բարոյախօսի հովերը առնելով. «որպէս զի ուրիշներ ալ չվարակուին»։

=Հրապարակաւ պէտք է խայտառակել, կ'ըսէր մէկ ուրիշը։

—Պատուաւոր մարդիկ պէտք չէ որ յարաբերութիւն ընեն այլ եւս այս կարգի ստորին մարդու մը հետ։

=Այո՛, հարստութիւնը պէտք չէ մէյնց նկատել, անբարոյականութիւնը տարածելու և անպատիժ մնալու։

—Բայց սկզբունքի տեր մարդ չի կայ որ մեր մէջ, վաղը կ'տեսնես որ ամէն մարդ պիտի քծնի առջին։

=Նիւթական մարդոց համար այնպէս ըլլայ գուցե, բայց բարոյական մարդը նողկանօք պիտի դիտէ այս ապիրատին արարքն, որ ըստ իս ոճիր մ'է, քանի որ ընտանիքի մը ապագան կ'քանդէ։

Վարժապետներն իրենց այս ձեմական բարոյախօսութիւններուն մէջ հետեւէն նշմարեցին կանթեղեանն ու սկսան ցած ձայնով խօսիլ։ Բախտախնդրին երբ ընտրեալ խուռնին ժառեցաւ, վէս բարեւ մը տուաւ, որուն առջև խոնարհեցան չորսը։ Մէկէն սկսաձանօթ։ Եւտոյ խօսքն ակնոցաւոր ուսուցիչին ուղղելով,

—Ուր էք, չէք երեւար, հարցուց ընտանեկան հոգածութեամբ։

Բարոյականի մեծ ջատագովն որ վայրկեան մ'առաջ Թիարան զրկել կ'առաջարկէր կանթեղեանը. հիմա ընկերները լքանելով անմիջապէս Բախտախնդրին մօտեցաւ, ու երկու քայլ բացութեամբ անոր հետեւելով,

=Աստուած կեանք տայ. Տէր իմ, չեմ համարձակիր յաճախ ձանձրոյթ տալ ձեր Վսեմութեան։

—Ձանձրոյթն ի՞նչ ըսել է, ատանկ բան չեմ հասկնար, պարզ ժամանակ ունի՞ս։

=Ո՛հ, ամբողջ ժամանակս ձեր բարձր վսեմութեան յատկացնել, կեանքիս ամէնէն մեծ երջանկութիւնը կ'համարիմ։

—Գերմաներէնդ զօրաւոր է, այնպէս չէ՞։

Գերմաներէնը ակար կողմն էր ուսուցիչին. Թէև դասը մեծ մեծ կը չարդէր, բայց գիտէր որ գործնականին մէջ արժէքէ զուրկ էին իր գոց սովրած քանի մը տասնեակ բառերն ու փայլուն անունները։

Բախտախնդրին՝ հանած—վարած մարդ՝ խօսակիցին վարանումէն կռահելով անոր տկարութիւնը,

—Գերմաներէնը պէտք չէ, յարեց, սխալեցայ, գիտեմ որ գերմաներէնը լաւ գիտես. հայերէն կ'պահանջուի, կրնա՞ս գոհացնել, մանաւանդ դաս մը կայ, պատուաւոր տեղ, տեսնամ քեզ, գիս չամչցնես։

=Ո՛հ, կարելի՞ բան է. հոգւով մարմնով պիտի աշխատիմ։

—Շաբաթն երկու դասի հաճար ամսական հինգ ոսկի ըսի, գէշ չէ կարծեմ։

—Ձեր Վսեմութիւնն ի հարկէ մեզմէ լաւ գիտէ կշռել ամէն բան։

=Ուրեմն գալ չորեքշաբթի կէս օրէն վերջ վաճառատուն եկէք և եթէ ես բացակայ գտնուիմ, սպասեցէք։

Բախտախնդիրը թիւնել մուաւ և մեր դարավերջիկ ուսուցիչն ալ քըզգնքերն համբուրելով Աղուաշուքին, ետ դարձաւ ընկերներուն որ իրեն կ'սպասէին։

Իրաւ որ բաւական կարծր դէմք ունենալու էր մարդ, այս կարգի անբարոյութիւն մը պարտկելու համար, սակայն մեր պատասխանատու ուսուցիչը չչփոթեցաւ, և ընկերները կանխելով,

—Այսօր մեծ փորձառութիւն մ'ալ ստացայ, գոչեց, անգամ մ'ալ գործի մը էութիւնը չհասկցած՝ դատաստան պիտի չընեմ։

=Ի՞նչ կայ որ։

—Ինչ կ'ուզէք որ ըլլայ. մարդը մեկ քանի բառով բացատրեց եղելութիւնը, որ բոլորովին զրպարտութիւն է եղեր, քանի մը սրիկաներ ատանկ սուտ մը յորիներ են, կանթեղեան ալ վերջին ծայր նախանձախնդիր ընտանեկան պատուոյն, միահամուռ պատրաստած է ամէնուն ալ դէմ, հէհաստուածին մինչև յետին բնիկը պիտի զոհով պատիւ փրկելու և թիշամիներէս վրէժ լուծելու համար», ըսաւ հաստատ ձայնով մը։

Մխիթարեցը սուտ խոստումով մը ուսուցիչը ձեռք առնել ետքը, թիւնելէն ելաւ և կամուրջին վրայ հանդիպեցաւ ջոկ սեղանաւորի մը, որ ատենօրէն ծանօթ էր իրեն, ու՝ ո՛և է տեսակէտով կախում չունէր իրմէ։

Հանդոյցը պիտի լուծուէր հիմայ, եթէ այս սեղանաւորն ալ չարունակէր իր յարգական ձեւերը. ըսել է այս կարգի բարոյական զեղծումներ բնաւ ազդեցութիւն չէին ըներ մարդու մը պատուոյն, գիրքին ու առօրեայ յարաբերութեանց վրայ։ Բախտախնդիրը թէեւ այսպէս կ'խորհէր, սակայն չէր համարձակեր նախայարձակ ըլլալ ու առաջին անգամ ինք բարեւել։

Սեղանաւորն հոն դարձաւ ու միլիոնատէրն իր մտը տեսնելով, ձեռքն անոր երկնցուց ու սիրալիր չհլուտուով մը ծիծաղելով,

—Ո՞ր ես, պապաս, կանթեղեան էֆէնտի, ո՞ր ես. ալ չես երեւար, ի՛նչեր կ'ըսեն կոր։

=Ի՞նչ կ'ուզեն ըսեն. ես իմ գործս կ'նայիմ։

—Բայց, խօսքը մէկերնիս, ընտիր պատառ է եղեր, մաս մէկն է։

=Պատառ մատս տեսած չունիս, անանկ բան չկայ։

—Մի՛ ուրանար, կայ մենք տեղնիտեղը հասկցանք, Տիրանն ամէն բան պատմեց։

=Խալի է ըրեր սրիկան։

—Աս ի՞նչ բախտաւորութիւն, տէրտէր, ճչե՞րիտ, նախանձ կ'զգամ վրադ, կեանքը վայելել գիտես եղեր, մենք իրու պէս առտուն գործի, իրիկունը տուն, կենօկո, կենօկո։

=Ան սրիկային սուտերուն հաւատալով պարզ խօսքեր մ'ըներ, ես ալ գործես ու տունես ուրիշ բան չեմ ճանչնար։

—Մի՛ վախնար, ձեռքէդ պիտի չառնենք։

ճչմարիտ տղոնիս մարդ ես, աւելի սիչելու ես մտքիդ առջև քան մարդոց առջև։ Բաբի գործեր ընելէ առաջ բաբի մարդ եղիր։ Աստուած ու աշխարհ բաբի մարդ կ'ուզեն քան բաբի գործ։ Բաբի պատուը բաբի ծառէն չառաջ կուգայ, մարքէ ակը որ ջուրը մաքուր ըլլայ։ Մի՛ չնաշ խողը լուռալ, մաքրել, հեգուեցնել ու զարդարել, անկա տղուան լիճ մը կը փնտռէ միտա, զոր գառածին պէս կը նետուի, կ'թաղուի մէջը։ Հանեցէք խողէ սիրտը ու ախոր տեղ դրէք գառնուկի մը սիրտ, եթէ կ'ուզէք բարեփոխել ազնուացնել գայն։

Ո՛վ երիտասարդ, մի՛ տար միտքդ ուռնայն խորհուրդներուս, «քեզի բերին պէս նկատէ միտքդ։ Մի՛ ըսեր, «Փոյթ չէ, ոչինչ ըրի, միայն մտքես անցուցի։» եթէ կ'ուզես ինքզինքդ քննել անկեզծօրէն՝ մի՛ հարցներ, «ի՞նչ ըրի։» այլ թէ «ի՞նչ խորհեցայ։» Զըզլամէ ու արցունքի չարմար առեն է այն ժամանակն, երբ մտքիդ մէջ մեղանչեր ես։ Մի՛ ներեր քեզի երբ միտքդ կ'մոլորի։ Չի խաբուիս, ապականեալ խորհուրդները չունին արդասաւորութիւն։ եթէ կ'կարծես թէ անպղնեւ մտածումներ չեն մարմնանալ, բարոյականի յանախնդական անդղի օրէնքը կ'փորձես։ Աւելն խորհուրդ գործ մ'է բարի կամ չար։ Երբեք չըսես, «Հոգ չէ միտքս ի՛նչ կ'խորհի,» կ'կրսուս։ Դուն հոն պիտի երթաս՝ ուր որ միտքդ կ'երթայ։ Խորհուրդներդ ո՛ր ուղղութեամբ որ ընթանան, ոտքերդ ալ նոյն գծով պիտի քալեն։ Մտքին ճամբան կեանքին ճամբան է։

Անկուժ կ'սկսի, երբ ըսես, «Փոյթ չէ իմ գաղտնի խորհուրդներս որ կողմ կ'շարժին, մարդիկ չիտակ ճամբուն վրայ կ'հանդիպին ինծի։» Նոյն բանն է եթէ ըսես, «Հոգ չէ ղեկն ո՛ր կողմ կ'դարձնէ նաւը, քաւական է որ ան կ'շարժի ծովուն վրայ։» Ո՛հ, այս նաւուն ճամբան ծայր չունի, խորտակում է վախճանը։ եթէ պիտի հասնես ուղիղ մարդկութեան, եթէ պիտի նաւարկես դէպի բարին, դէպի լաւը, դէպի օգտակարը, դէպի փառքը, դէպի լոյսը, դէպի Աստուած, ուրեմն քանէ խորհուրդներուդ ղեկը, և ուղիղ վարէ նաւդ։ Մարդը հրաշքով չազնուանար, չի բարձրանար։ Անդեկ, անդեկավար նաւն ազատող բաղդ կամ մոգականութիւն չի կայ։ Մտքիդ ղեկը մի՛ յանձներ կիրքերուդ, մի՛ վստահիր տկար ձեռքերուդ։ կանանքիդ նաւուն մէջ ա՛ռ մեծ Նաւագիտը —Աստուած, ու դուն ինքդ քանէ ղեկը, և վտանգ չի կայ քեզի համար։

ԴԻՈՍԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՏՐ. ՄՕՐԻՍՕՆԻ

ՓՐՈՒՍԻԱՑԱՆ ԱԻՏՏԻՍԸ

«Մեծ եղաւ ուրախութիւնը դեսպանատան մէջ, երբ Յունիս 28ին, պաշարման սկսելէն առաջին տեգամ ըլլալով անգլիական դեսպանը նամակ մ'ընդունեց դուբանէն։ Գրողն էր Դիւէձինի անգլիական հիւպատոս Մր. Ռարլը, հիւպատոսական ծառայութեան

=Ես անանկ բան մը չունիմ, ձեզի ըլայ, ախպար։

—Լրագիրը անուշ գրած էր։

=Մ'ը լրագիրը, հարցուց Բախտախնդրին յանկարծակիի գալով։

—Չկարդացի՞ր, ախպար. չափազանցութիւնը տրուած է այս թերթերուն. 2500 ոսկին հինգ հազարի բարձրացուցեր է, մինչդեռ Տիրանի խօսքին նայելով...

=Հաւատացէ՛ք, բան մը հասկցած չունիմ ձեր այս խօսքերէն, ոչ իսկ ձեր ակնարկած լրագիրը կ'գիշնիմ կարդալ, թող գրէ ինչ որ ուզէ։

—Կ'նեղուի՞ս, ի՞նչ։

=Մ'չ, ինչո՞ւ նեղուիմ, ամէն մարդ կրնայ ուզածը խօսիլ։ հաւատարակութեան բերանը չեմ կրնար կապել։

—Աֆէ՞ն հա՛, բնաւ հոգդ չընես ատանկ պարապ խօսքերը. սառկովդ էֆ կ'ընես եղեր. որո՞ւ ինչ. ես առջի օրուընէ վռնտեցի Տիրանը. երես տալու չի՛ գար ատանկ սրիկայներուն. վաղն ալ կ'ելլայ ուրիշ մը անուանարկել կ'փորձէ։

=Ըլալիքն ալ ան է։

—Ինձի՞ ես, եթէ փոքրիկ յուզում մը կրես այս խօսքերուն համար. գրամը ինչո՞ւ կ'չահի մարդ. վախելու համար։

=Տիրանի նման սրիկաներուն փախ տալու ու ետ չառնելու համար։

—Ամենևին, բնաւ տկարութիւն մի՛ ցուցներ։ երիքվեանն ալ կանչենք, կա՛մ ճամբայ կուտայ ոտ լակտին, կամ այլ ես գործ չենք ըներ իրեն հետ։

(Շար.)

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻԶԱՆԴԻՈՆԻ» [121]

ՓԱՍԻՄ

ԲԱԽՏԱԽՆԴԻՐԸ

ԺԱ.

Այս բանակցութիւններով մինչեւ երրորդութեան եկեղեցին մօտերն հասան, ուր հրաժեշտ տալով եկեղեցականներուն, ճամբան չարունակեց Բախտախնդիրն ուրախ զուարթ։

Բայց եպիսկոպոսն ու տաներէցը լսած էին արդեօք գայթակղութիւնը, այս պարագան կարեւոր էր գիտնալ կանթեղեանի համար։ Հազիւ մէկ քանի քայլ յառաջացած էր, յանկարծ ականատես բժիշկի մը հանդիպեցաւ, որ կառքին մէջէն ինքզինք ամփոփելով ծայր աստիճան յարգալից բարեւ մը տուաւ։

—Աս ալ չէ լսած, մուտաց Բախտախնդրին և չարունակելով ճամբան, յաջորդաբար յարգական ցոյցեր ընդունեց հինգ վեց անցորդներէ, որք պատկառատ դիրքեր առին իր ներկայութեան ու բարեւներին զինք դեռնամած։

Զարս ուսուցիչներ որք դեռ նոր լսած էին կանթեղեանի գայթակղական արարքը, ընտանեկան այս ծանր զեղծումին վրայ խօսելով, ինքնիրեն դեռ իվեր կ'յառաջանային։ Սրտածայր մօրուքով մէկը մանաւանդ՝ ամէնէն նախանձախնդիրը կ'թուէը, և նա-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

զգացուած են Տարէնտէի, Կիւբիւնի և Ազիզիէի մէջ, աւելի կամ պակաս սաստկութեամբ, բայց բարեբախտաբար ո՛չ մարդու կորուստ կայ և ոչ շէնքի։

ԱԻՍՏՐԻԱԿԱՆ Էվիզալէթ դպրոցամարտանաւը, որոյ մէջ 120 ուսանողներ կան, Ավլոնիա ժամանած է, ուր երեք օր Յալէ վերջ հելլենական ջուրերը պիտի երթայ։

ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ.—Սելանիկէ հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ Քէօբրիւլիւի մէջ, Իլիաս Պին Մուստաֆա անուն անձ մը, կնոջ մ'առթիւ, հրազէնով զարկեր սպաններ է իր հօրաքեռորդը, և փախեր է։ Տեղւոյն տեղային իշխանութիւնք յաջողեր են ձերբակալել չարագործը։

ՖԷՍԻ ԳԻՆԸ. — Թուրք թերթերը գիտել կուտան թէ Օրօզդի Պաք վաճառատան կազմած Սէնտիքային պատճառաւ, ֆէսին գիները տարապայման բարձրացած են, սակայն որակն ալ, փոխանակ ազնուանալու, նոյն համեմատութեամբ ստորնացած է։ Անցեալ տարի, յիշեալ վաճառատունը ֆէսի գնոյն բարձրացումը բուրդին սուղնալուն կ'վերագրէր, սակայն այս տարի բուրդը շատ աժանցած է, և պէտք է որ ֆէսն ալ նոյն համեմատութեամբ աժաննայ, կ'ըսեն նոյն թերթերը։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԵՐԸ.— Մայրաքաղաքիս առողջապահական քննիչները ձեռնհաս պաշտօնատան ուշադրութիւնն հրաւիրած են այն կարգ մը ատամնաբոյժերու վրայ, որք առանց բժշկական վկայական ունենալու, ինքնակոչ ատամնաբոյժի տիտղոս առած, և իրենց բնակարաններուն, կամ խանութներուն վրայ ալ նշանակներ կախած են։ Կայս. Բժշկական Վարժարանի Տնօրէնութիւնը, խնդրոյն կարեւորութիւնն ի նկատ առնելով, որոշեց ընդհ. քննութիւն մը կատարել, վկայական չունեցողներուն խանութները փակելու և նշանակները վերցնել տալու համար։

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.— Կրթական Նախարարութեան բոլոր պաշտօնատարք և բարձրագոյն վարժարաններու ուսուցիչք իրենց մէկ ամսաթոշակը նուիրեցին ի նպաստ Հիճազի երկաթուղւոյ շինութեան։

ՊԷՐԼԻՆԻ Օսմ. դեսպանատան զինուորական կցորդ Էնվէր պէյ, որ Գերման բանակին վերջին ռազմափորձերուն ներկայ գտնուած էր, նոյն ռազմափորձերուն նկատմամբ տեղեկագիր մը ղրկած է Սպարապետութեան։

ԱՅՏԸՆԻ նահանգին ֆիլօքսերայով վարակուած այգիներուն մէջ, թէև երեք տարիէ ի վեր ամերիկեան որթատունկեր կ'տնկուին, սակայն այգեգործք պատուաստելու եղանակն աղէկ չգիտնալնուն համար, չեն կըրցած օգտուիլ անոնցմէ, որովհետեւ իրենց պատուաստածները չեն բռներ, որով թէ՛ ծախսուած դրամներն և թէ՛ տարուած ջանքերն ապարդիւն կը մնան։ Ձեռնհաս պաշտօնատունը մեծ ծառայութիւն պիտի մատուցանէ այգեպաններուն, եթէ պատուաստման եղանակին հմուտ մէկ քանի պատուաստողներ ղրկէ նոյն նահանգին զանազան կողմերը։ Ցայտնի է թէ ամերիկեան որթատունկերը, առանց պատուաստուելու, չեն կրնար արդիւնք տալ, և պէտք է որ տեղական որթերու ոստերով պատուաստուին։

ԱԻԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Ձեռնհաս պաշտօնատունն հրաման ղրկեց Սելանիկի կուսակալութեան, որպէս զի զինուորական միջոցներ ձեռք առնէ այն աւազակախումբերուն դէմ որք Թիքուբ-Հիսարի գաւառակին մէջ կ'ասպատակեն, և վնաս կ'հասցնեն ժողովուրդին։

ՆԱԽՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ.—Օսմ. և հելլենահպատակ յոյներէ բաղկացեալ ընկերակցութիւն մը Կայս. Կառավարութենէն մենաշնորհ խնդրած է ամէն օր Պոլսոյ Նաւահանգիստը մտնող ելնող և նեղուցներէն անցնող դարձող նաւերուն առաջնորդութիւն ընելու, որոշեալ տուրքի մը փոխարէն, յանձն առնելով տարեկան մեծկակ գումար մը վճարել Պետական Գանձին։ Ծովային Նախարարութիւնը մերժողական պատասխան տուաւ խնդրարկուներուն, վասն զի ինք միտք ունի նաւուղիղներու վարչութիւն մը կազմակերպել, և այս մասին հարկ եղած կանոնագրութիւնն ու առնուելիք տուրք սակացոյցն ալ պատրաստելով մատուցած է Բ. Դրան։

ԳՈՂԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.—Ֆաթիհի թաղին մէջ երևան հանուած գողերու ընկերակցութիւնը, որոյ վրայ տեղեկութիւն տուած էինք արդէն, կապակցութիւն ունի եղեր այն հելլենահպատակ գողերուն հետ որք վերջերս մաքսատան մէջ ձերբակալուած էին։ Ասոնք խմբովին Իզմիր պիտի երթան եղեր, հոն մեծկակ գողութիւն մը գործելու համար։ Ֆաթիհի թաղին մէջ փերեզակ Թահսին էֆ.է սպառնական նամակով 500 ոսկի պահանջող երկու չարագործները, Խայրի և Բէքմալ, որք ձերբակալուած են, պահանջուած գումարը կորզելէ վերջ, Իզմիր պիտի երթան եղեր նոյն հելլէն գողերուն հետ միանալու։ Բարեբախտաբար երկու կողմերն ալ մինչև Իզմիր երկար ճամբորդութիւն մ'ընելու հոգէն ազատած են, և հիմա ոստիկանական բանտին մէջ իրենց ուզածին պէս կրնան նոր ծրագրեր շինել։

ԲԱՐԻԻԶ.— Մոհսուսէի Գոսովա չոգենաւն 50,000 սնտուկ քարիւղ բերաւ Պաթումէ։ Իր բեռը պարպելէ վերջ, նորէն Պաթում պիտի երթայ քարիւղ բերելու։

ԱՐՁԱՆԱՏ ծագած է Գասապայի, Սալիհլիի և Գըրգաղաճի գիւղերուն մէջ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ «Վօգուա» պահականաւն Իզմիր հասաւ։ Հրամանատարն այցելութիւն տուաւ կուսակալին։

ԻՍԼԱՄ ԳԱՂԹԱԿԱՆՔ.—204 իսլամ գաղթականք Գչ. օր Իզմիր հասան Կրետէէ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ նաւատորմը Բչ օր Վ. Ուրլայի ծովածոցէն մեկնելով, Պիրէօս ուղեւորեցաւ։

ԱՐԲՈՒՆԻ նաւարանն 3000 ոսկւոյ չափ ծախք ըրեր է Շիրքէթի Խայրիէի ընկղմած Բէյանէդ չոգենաւը ջուրին երեսն հանելու համար։

ՍԷՅՅԻՏ ՖԱՏԸԼ ՓԱՇԱ, որ ժամանակէ մ'ի վեր հիւանդ էր, երէկ միջօրէին մեռաւ՝ իր որդւոյն՝ Սէհլ փաշայի ապարանքին մէջ։ Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր կայս. անձեական Գանձա.ն ծախքով. և կայս. Իրատէի մը համաձայն, պիտի թաղուի Սուլթան Մահմուտի դամբարանին մէջ։ Հանգուցեալն 1240ին ծնած էր Հնդկաստանի Մալապար քաղաքին մէջ։

ԱՖԻՈՆ.—Թէև կայս. Իրատէով արգիլուած է օտար «ափիոններու մուտքն ի Թուրքիա, կ'ըսէ Իգտամ, սակայն երկու տարիէ ի վեր ֆրանսական, աւստրիական ու անգլիական չոգենաւերով ափիոն կ'ներմուծուի Իսկէնտէրունի գաւառը։ Վերջերս ֆրանսական չոգենաւ մը Իսկէնտէրուն հաներ է 4 սնտուկ. Տ. Օ. մարգայով և 4266 թուանիշով։ Այս չորս սնտուկները թէև ափիոն կ'պարունակէին, սակայն չոր ծիրան անուամբ անցած են մաքսատունէն։ Թէև ոմանք իրողութիւնն իմաց տուեր են մաքսատան Տնօրէնութեան, սակայն այս վերջինն ականջ անգամ չէ կախեր։ Որրեք չոր ծիրան չի մտներ Իսկէնտէրուն, սակայն մաքսային տումարները չոր ծիրանով լեցուն են։ Եթէ տեղւոյն չոգենաւային գործակալներուն պաշտօնաթուղթերը քննուին, պիտի հաստատուի թէ մաքսային տումարներուն մէջ իբր «չոր ծիրան» արձանագրուածներուն ամենքն ալ ափիոն են։

ԷՏԻՐՆԷԻ մէջ այրած արմտիքի եւ բամպակի մեծ մթերանոցը 4,000 ոսկիի ապահովագրուած է եղեր Իւնիոն ու Բաալ ընկերութեան, և մթերանոցին տէրն ալ նոյն ընկերութեան էտիրնէի գործակալն է եղեր։

ՈՃԻՐ.—Պայազիտիզի մէջ երէկ ոճիր մը գործուեցաւ։ Քէնդըրբիջի Ալի անուն գործաւոր մը Պաթումցի գաղթական Օսման դիմելով, դրամ կ'պահանջէ, սպառնալով սպաննել զինքը, եթէ չուզէ պահանջուած դրամը տալ։ Օսման չի համակերպիր այս սպառնալիքին. Ալի դաշոյնով կը յարձակի անոր վրայ, և պորտէն ծանրապէս կ'վիրաւորէ զայն, փորոտիքը դուրս թափելով։ Վիրաւորեալին վիճակն յուսահատական է։ Մարդասպանը յաջողեցաւ փախչիլ։

ԹՈՒԶԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ. — Թուզի հրապարակին բացուելէն մինչեւ այսօր, Իզմիր հասած են 61,051 բեռ թուզ, որմէ 58,875ը ծախուած են և այսօր պատրաստ կայ 2176 բեռ։

ԱՐԿԱԾ.—Սեւ ծովու մէջ, փայտաբարձ երկու օսմ. առագաստանաւ ընկղմած են անցեալ օրը, բայց երկուքին ալ նաւաստիներն կրցած են ազատիլ։

ԳՈՆՆԱՅԻ պաշտօնաթերթը կ'ծանուցանէ թէ տեղւոյն Վերաքննիչ Ատենի քաղաքային ճիւղը վերջերս Մալիէի և Ապտուլլահ էֆ.ի միջեւ ծագած դատ մը քննելով, նախնական դատարանի վճիռը բեկաներ է ի նպաստ Մալիէի։ Ապտուլլահ էֆ., դատը շահելու համար, ուզեր է կաշառել նոյն դատարանի անդամներէն Օգիւնու էֆէնտին, 20 մէճիտ ղրկելով անոր իբրև կաշառ, բայց դատաւորը մերժեր և իրողութիւնն իմաց տուեր է ընդհանուր դատախազութեան։ Այս վերջինը թղթաբերով ղրկուած 20 մէճիտ դրամը նամականէն առնել տուեր և կառավարական սնտուկին յանձներ է իբրև աւանդ, և դատական միջոցներ ձեռք առեր է Ապտուլլահ էֆ.ի դէմ իբրև կաշառատու ամբաստանելով զայն։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ նահանգին Դերջան եւ Խնուս գաւառակներուն մէջ, իրենց կարեւորութեան պատճառաւ, Թաղապետական Խորհուրդներ պիտի կազմուին կայս. հրամանաւ։

ԲԵՐԱՅԻ ԴԱՏԱՐԱՆԷՆ.—Երէկ պատժական Ա. Ատեանն սկսաւ դատել զինուորական բժիշկ գնդապետ Նասուհ Զէքի պէյը, որ անկեց առաջ Գուրաքէօյի հրապարակին վրայ ծանր զրպարտութեամբ մը անուանարկած էր Մաքսային քննիչ Անտօն Վահան պէյ Բէօշէ Օղլուն։ Դատին վկաները, որոց մէջ կ'գտնուի Գորգեօզեան Գրիգոր էֆ. եւ, լսելու համար, շարունակութիւնն ամսոյ 28ին յետաձգուեցաւ։

„ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ„Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Բ. Ց. Էֆ. (Տէզէ).—Ձեր թերթերն ալ, ինչպէս միւս բաժանորդացը, այս տեղ կանոնաւորապէս կ'յանձնուին ամէն թղթատարի, միօրինակ ծրարով, ինչ պէս միւսներունը։ Այդ տեղ Բօսթատունէն ու Ցէնգուրայի Դիւանէն հարցուցէք պակաս թիւերը, եթէ կան։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Քաղաքական Ժողովոյ երէկուան նիստին ներկայ էին Ստեփան փաշա Արսլանեան, Խըտըրեան, Տէմիրճիպաշեան, Գորգեօզեան և Տէր Ներսէսեան էֆ. ները։ Ժողովոյ որոշմանց մասին դիւանէն հետեւեալ հաղորդուած է ի հրատարակութիւն։

*** Ուսումնական Խորհուրդն և Ղալաթիոյ կեդրոնական վարժարանի Խնամակալութիւնը, Ստեփան փաշայի նախագահութեամբ գումարուած և համախորհուրդ սահմանած էին կարևոր կարգադրութիւնները, նոյն վարժարանին մէջ ուսուցչական դասընթացք մը հաստատելու մասին։ Վսեմ. Ստեփան փաշա Արսլանեան Քաղաքական ժողովոյ ներկայացնելով սոյն երկու Մարմնոց կողմէ ստորագրուած տեղեկագիրը, բացատրութիւններ տուաւ։ Ժողովն ընդունեց տեղեկագիրը, և որոշեց գործադրութեան համար հրահանգ տալ Ուսումնական Խորհրդոյ և Խնամակալութեան, և Ստեփան փաշայի յանձնեց գործադրութեան հսկելու հոգը։

*** Ժողովն Ստեփան փաշայի և Խըտըրեան Գրիգոր էֆ.ի յանձնեց Բերայի Թաղ. Խորհրդոյն և կալուածոց հոգաբարձութեան հետ բանակցելով հարկ եղած կարգադրութիւնն ընել, Բերայի աղջկանց վարժարանին մէջ աղջկանց ուսուցչական դասընթացք մը հաստատելու համար։

*** Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը նոյն հաստատութեան բազմաճիւղ վիճակին համաձայն ներքին կանոնաց ծրագիր մը պատրաստած և յայտագրով մը Քաղաք. Ժողովոյ քննութեան ու հաստատութեան ներկայացուցած էր։ Ժողովը նկատողութեան առնելով Հոգաբարձութեան սոյն յայտագիրը, Ստեփան փաշայի յանձնեց քննել ներկայացուած ծրագիրը, և իր դիտողութիւնները ներկայացնել Ժողովոյ։

*** Ուսումն. Խորհրդոյ առաջարկութեան վրայ, Ցովսէփ Իզմիրեանց գրական յանձնաժողովին յանձնեց Ղալաթիոյ Ազգ. մատենադարանի կարգադրութեան և հսկողութեան հոգը։

*** Ժողովը տեղեկանալով որ ասկէց առաջ Ս. Պատրիարքին կողմէ Մուշի նախորդ առաջն. փոխանորդ Վարդան Վ.ի 37 ոսկիի աւանդ գումար մը ղրկուած է պանդուխտներու ընտանեաց յանձնուելու համար, և սակայն Մշեցի ազգային մը իւրացուցեր է այդ գումարը, որով զրկանք մը եղած է պանդուխտներու ընտանիքներուն, որ այժմ կ'պահանջեն իրենց այդ իրաւունքը, որոշեց որ սոյն գումար առ այժմ Պատրիարքարանի սնտուկէն վճարուի, և միւս կողմէ նոյն պեղծումը գործող անձէն օրինական միջոցներով պահանջուի։

*** Դատական գործոց նախարարութիւնը ծանուցագրով մը հաղորդած է Պատրիարքարանի՝ Տէրութեան մարդահամարի բարեփոխեալ նոր կանոնագիրը։ Ժողովը նկատողութեան առնելով սոյն կանոնագիրը, անոր տրամադրութեանց հասու ըլլալէ վերջ, Ս. Նախագահին յանձնեց՝ տալ հարկ եղած պատասխանը։

— Քաղաքական Ժողովն երէկ մեծամասնութիւն չունեցաւ, ինչպէս վերն յիշուած ներկաներու թիւէն յայտնի է. այս պատճառաւ օրակարգին մէջ գտնուած յարաբերական խնդիրներ նկատողութեան չառնուեցան։

—Սէրվա Խօսէ Բաղդասարեան մը առ Նէօ Խմբագրականին ակնարկելով, ուսումնական ընթերցող մը մեզ կ'հաղորդէ Կալաթա Սէրայի Կայսերական Լիսէին Գաղղիացի նախկին Տնօրէնի մը տարեկան Տեղեկագրին մէկ հատուածը, ուր բաղդատութեան դրուած են Լիսէին զանազան ցեղէ ոչ—իսլամ աշակերտները։ Այս անկողմնակալ Տնօրէնին կարծիքովը, «Պուլկարներն «առաջին են իրենց յամառ աշխատասիրութեամբը։ Հայ ուսանողներն «առաջնակարգ ընդունակութիւն ցոյց «կուտան մաթեմաթիքական գիտութեանց մէջ։ Ցոյնք սակաւաթիւ են «Լիսէին մէջ, և մեծ ընդունակութեամբ մը չեն փայլիր։ Իսկ բոլորովին ետ մնացած են Բերայի Լատին «կամ լէվանթէն հասարակութեան «պատկանող պատանիները»։ Աւասիկ Ցոյն դասատուին վկայութենէն քիչ մը տարբեր վկայութիւն մը։ Բայց մեր բարեկամը, Լիսէին նախկին Տնօրէնին այս հատուածն հաղորդելով մեզ, ուրիշ բան մը հասկցնել կ'ուզէ։ Մեր միջնակարգ վարժարաններուն և մեր Բարձրագոյն Նախակրթարաններուն վերին կարգերու ուսանողներուն յիշեցնել կ'ուզէ թէ իրենց ցեղային ուշիմութեան դէմ, իրենց անժխտելի ընդունակութեան դէմ կ'մեղանչեն, երբ կ'դանդաղին թէ չափական գիտութիւններուն համար ճաշակ և կարողութիւն չեն զգար իրենց մէջ, եւ կ'կարծեն թէ մի միայն լեզուական ու գրական ուսումներու յարմարութիւն կրնան ունենալ։ Անոնք որ գիտեն թէ Կայսերական Լիսէին մէջ մաթեմաթիքի դասերն ո՛րքան խիստ և բազմապահանջ եղած են, կ'հասկնան թէ ի՛նչ կ'արժէ այնպիսի Վարժարանի մը մէջ առաջին ըլլալ մաթեմաթիքական ուսումներու մէջ։ Մեր ազգային դպրոցներուն մէջ աւանդուած մաթեմաթիքի չափն անհրաժեշտ պէտք է համարուի նոյն իսկ անոնց համար որք «գրական ասպարէզներու» կ'պատրաստուին, թէև մեր մասին չենք հասկնար թէ այս զոյգ մը բառով գործունէութեան ո՛րպիսի և ո՛ր աստիճան ընդարձակ դաշտ մը հասկնալ կ'ուզուի մեր մէջ։

—Ուսումնական Խորհրդոյ նիստը տեղի ունեցաւ երէկ ի Ղալաթիա, ատենապետութեամբ Տքթ. Թորգոմեան էֆ.ի։—Շրջանաւարտից և ուսուցչութեան ընտրելեաց քննիչ Յանձնաժողովոյ տեղեկագիրն Հրանտ Ասատուր էֆ.ի նախաքննութեան յանձնուած ըլլալով, Խորհուրդն այս մասին լսելէ յետոյ քննիչ էֆ.ի յայտագիրը, որոշեց Ս. Պատրիարք Հօր հետ խորհրդակցութեամբ որոշել նոյն վկայականաց բաշխման ժամանակը։—Մայրաքաղաքիս վեց թաղերու վարժարանաց Տնօրէններու հետ հարկ եղած խորհրդակցութիւնները կատարելէ յետոյ, որոշեց յաջորդ նստին հրաւիրել Եէնի—Գափուի, Գում—Գափուի դրսի, Պէյլէրպէյի և Սկիւտարի վարժարանաց Տնօրէններն և աւագ—ուսուցիչներն ի խորհրդակցութիւն։—Վաւերանալի դասագրքի մը մասին լսելէ յետոյ Գալուստ Մալաթեան և Բագրատ Արթինօֆ էֆ.ներու կրկին տեղեկագիրը, որոց քննութեան յանձնուած էր նոր դասագրքին քննութիւնը, մերժեց անոր վաւերացումը։—Խասգիւղի և Պալաթու Թաղական Խորհրդոց կողմէ եղած առաջարկութեանց վրայ, նոյն թաղերու ազգային վարժարանաց այցելու բժիշկ նշանակեց Տքթ. Բէժճաճեան էֆ.։—Սամաթիոյ, Բալաթու և Սիլիվրիքէի ազգային վարժարանաց ուսուցչաց համար վկայագիր խնդրուած ըլլալով, Խորհուրդն որոշեց հրահանգ տալ այդ վիճակներուն, որպէս զի կազմական կանոնագրի համաձայն, այդ ուսուցչաց քննութիւնները տեղւոյն վրայ կատարուին և յայտագրուին իրեն։—Նկատելով որ մայրաքաղաքիս ազգային վարժարանաց մէջ տակաւին կ'գտնուին առանց վկայականի պաշտօնավարող ուսուցիչներ և ուսուցչուհիներ, պաշտօն յանձնեց դիւանին այցելուաց մէկ ցանկը պատրաստելով ներկայացնել իրեն։ Խորհուրդն այս առթիւ որոշեց իր անդամոց միջոցաւ պարբերաբար այցելել վարժարանները, և անոնց վիճակին վրայ տեղեկութիւններ բերել։—Մէզպուրեան աղջկանց մանկաւոր վարժարանին վերաբացումն ի պաշտօնէ հաղորդուած ըլլալով, Խորհուրդն այս մասին կատարեց պէտք եղած արձանագրական գործողութիւնը։—Խորհուրդը կարծեաց փոխանակութիւն մը ունեցաւ յառաջիկայ շրջանին մէջ տեղի ունենալիք կիրակնօրեայ դասախօսութեանց մասին, եւ զբաղեցաւ նաեւ տասնի չափ կրթական մասնաւոր խնդիրներով։

—Պաշտօնական ծանուցում Ց. Իզմիրեանց Գրական Յանձնաժողովոյ.—Սահակ—Մեսրոպեան Գրական մրցանակաբաշխութիւնը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ 1901 տարւոյ Ցունիս 21ի Սրբոց Թարգմանչաց Սահակայ և Մեսրոպայ տօնին օրը, յորում պիտի բաշխուին երկու տարիներու մրցանակները միանգամայն։ Ուստի, ըստ տրամադրութեան կտակի բարեյիշատակ Ցովսէփայ Իզմիրեանց, կ'հրաւիրուին Պատուարժան հեղինակներն ու բանասէրները, որ եթէ դպրութեան և բանասիրութեան վերաբերեալ որ և է աշխատութեամբ կ'փափաքին մասնակցիլ այս մրցման, հաճին իրենց երկասիրութիւններն յուղարկել մինչև 1901 Մարտ 31, առ Ս. Պատրիարք Հայրն ի Կ. Պոլիս։ Տպագրեալ երկասիրութիւնները պէտք է ըլլան երեք օրինակ, իսկ ձեռագիրը մէկ օրինակ, որք՝ ըստ կանոնի, յետս չեն դարձուիր։
(Կնիք Ազգ. Պատրիարքարանի)

ՄՈՎՍԷՍ ԷՖ. ԹԷԼՖԷԵԱՆ

Այս Եչ. Ֆէրիգիւղի Բողոքականաց գերեզմանատան մէջ տեղի ունեցաւ թաղումը Կեսարացի գործի վաճառական Մովսէս էֆ. Թէլֆէեանի, որ մեռած էր Բչ., իր տան մէջ, ի Կէտիք Փաշա։ Հոգեւոր պաշտօնն իր տան մէջ կատարուեցաւ, մասնակցութեամբ քանի մը Հայ—բողոքական Պատուելիներու, որոց մին պարագային յարմար քարոզ մը խօսեցաւ։ Ազգայիններու բաւական մեծ բազմութիւն քսանէ աւելի կառքերով հետեւեցաւ դագաղին, մինչև Ֆէրիգիւղ, ուր գերեզմանատան մէջ վերջին աղօթքներն բառուեցան։ Հանգուցեալը կ'թողու այրի մը և չորս աղջիկ և մէկ մանչ զաւակ։ 60 տարեկան էր։ Քարոզիչ Պատուելին ներբողեց հանգուցեալոյն անձնական և ընտանեկան բարեմասնութիւնները։

Այրի Տիկին Աղաւնի Մ. Թէլֆէեան և զաւակունք իրենց շնորհակալութիւնը կ'յայտնեն այն ամէն ազգականներուն և բարեկամներուն որք ներկայ գտնուեցան հանգուցեալ ՄՈՎՍԷՍ ԷՖ. ԹԷԼՖԷԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան արարողութեան, և իրենց ցաւակցական զգացումներն արտայայտեցին այս տխուր առթիւ։

Հանգուցեալ Մովսէս էֆ. Թէլֆէեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւններն եղած են Ազգ. Հիւանդանոցին. Կարապետ էֆ. Թոթարեան, Միհրան էֆ. Կ. Էսէֆեան, Բարսեղ էֆ. Բէշիկեան 108 ական ղրշ. Աւետիս էֆ. Կիւլպէնկեան 56, Թագէոս էֆ. Ազատեան 54։

ՆԻԻԹԻ Դ. տետրն հրատարակուեցաւ հետեւեալ պարունակութեամբ.—Գրական Նիւթեր, Ջուրը, Վերադարձ (Ռ. Ց. Պէրպէրեան).—Կրօնական իմաստասիրութիւն.—Պատրիկք և Պլէբէեանք Հռոմի մէջ (Մ. Մալեան).—Պատմ. մանկավարժութեան (Ց. Թ. Հինդլեան). — Ձեռական աշխատութիւնք (Խ. Ինկիլիզեան).— Բնական Գիտութեանց դասը.—Միջոցի երկրաչափութիւն. — Տիեզերագրութիւն.— Շարագրութիւն և Վայելչագրութիւն.—Պզտիկներուն դասը (Ց. Գ. Փ).—Ձեռագործի դասը (Վերգինէ).—Ժողովրդային բժշկութիւն (Ց. Թ. Ն).—Տիկին Գոյիտէէ Մատակեան.—Կարծիքներ աղջկանց դաստիարակութեան վրայ, մտածութիւնք, մրցումն տպակերտաց միջեւ։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԴԻԷՆՁԻՆ, 24 Հոկտ.—Ռուսք Ջիլիի երկաթուղւոյ գիծը Գերմանացւոց յանձնելու կ'պատրաստուին։

ՀՈՆԿ—ՔՈՆԿ, 25 Հոկտ.—Գանդոնի մէջ կ'կարծուի թէ ապստամբութիւնը դիւրաւ պիտի չզսպուի, քանի որ չինական իշխանութիւնք կարեւորութիւն չեն տար գործին։

ԼՈՆՏՈՆ, 26 Հոկտ.—Անտուէ Հոկտ. 18 թուով կ'հեռագրուի թէ Բօադինկֆուի դէմ արշաւանքին մասնակցող գերման գունդը Հոկտ. 17ին ընդհարում մը ունեցաւ չինական ջոկատի մը հետ Անտուէի մօտ։ Չինացիք փախան։ Գերմանք գրաւեցին երկու թնդանօթ, շատ մը զէնք և չորս դրօշ։ Բօադինկֆու ապագայ զինուորական գործողութեանց խարիսխ պիտի ծառայէ։

ՀՌՈՄ, 26 Հոկտ.—Բեքինէ Հոկտ. 24 թուով կ'հեռագրուի թէ պարենաւորման կարաւան մը, որուն 12 իտալացի ծովային զինուորներ կ'ուղեկցէին, Հոկտ. 20ին Մադաօի մօտ ընդհարում մը ունեցաւ Կաֆամարտիկներու հետ, որք ետ մղուեցան ծանր կորուստներ կրելով։

ԾԱՆՐ ԿՌԻՒ Ի ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ՊԷՐԹԱՈՒՆ, 26 Հոկտ. — Պօէրք գրաւեցին Եագըրսֆօնթէյն քաղաքը, զոր կատաղաբար պաշտպանեց 52 անգլիացի գաղթային զինուորներէ բաղկացեալ պահակախումբը, որոցմէ 34ն սպաննուեցան։

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՐՆԻԷԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 26 Հոկտ.—Բեքինէ հեռագրեր կ'ծանուցանեն թէ կայսերական հրովարտակներ կ'խոստանան պատժել խռովութեանց հեղինակներն իրենց յանցապարտութեան չափով։

ԼՈՆՏՈՆ, 26 Հոկտ.—Մարէշալ Վալտէրզէ դիտաւորութիւն ունի եղեր 10,000 հոգիէ բաղկացեալ արշաւախումբ մը ղրկել ի Նանքին, ինչպէս նաև 10,000 հոգի պիտի հաստատէ եղեր հոս ու հոն Եանկցէի նաւահանգիստներուն մէջ։

ԲԱՐԻԶ, 26 Հոկտ. — Ծովակալ Պէյլ Մայրագոյն Արևելքի Ֆրանսական նաւաբաժնին հրամանատար անուանուեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ, 26 Հոկտ. — Հեռագրեր կ'ըսեն թէ կացութիւնը վերջին աստիճան ծանր է Հարաւի մէջ։ Ապստամբները կ'այրեն և կ'փճացնեն շատ գիւղեր։

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ, 26 Հոկտ.—Միացեալ Նահանգաց կառավարութիւնն հրաման տուաւ Մր. Քոնճըրի՝ բանակցութեանց սկսիլ չինացի լիազօրներուն հետ։

ԼՈՆՏՈՆ, 26 Հոկտ.—Հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ Պօէրք ետ առին Եագըրսֆօնթէյն քաղաքն և կրակի տուին զինանոցը։

ՄԱՏՐԻՏ, 26 Հոկտ.— Սպանիոյ նախարարապետ զօրավար Ասքարակա յայտարարեց թէ սպանիական նաւատորմին յաւելումն առ այժմ անկարելի է։

ՊԵՐԼԻՆ, Հոկտ. 26.—Գերմանիա ծանոյց Միացեալ Նահանգներուն թէ անգլօ—գերման համաձայնութիւնն ո և է Տէրութեան դէմ ուղղուած չէ։

ՏԵ՛Ս Դ. ՆԵՐՍԷՍ Պետրոս էֆ. Կարապետեանի գրքերուն ծանուցումը։

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.—Ծանօթ փաստաբան Գէորգ էֆ. Ալէքսանեան իր գրասենեակը Սիւլթան խանէն Պոլսոյ Պալըգ Բազարի Ասլան խանը, թիւ 20 գրասենեակը փոխադրած է, ուր ըստ առաջնոյն կ'ստանձնէ Շէրիի, պատժական, առեւտրական, քաղաքային եւ հիւպատոսական դատեր ամէն տեսակ, և կ'կատարէ օտար լեզուներով դատական խորհրդատուութիւններ ու թարգմանութիւններ դիւրամատչելի պայմաններով։ 15—3

ՍԱՆՍԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Դ.	Օ. Ո.	24 10½
Ամէնէն բարձր գին	»	24 17½
Ամէնէն վար գին	»	24 09½
Բուլկէրիի Երկաթուղի	Ֆր.	108 —
Ամէնէն բարձր գին	»	108 75
Ամէնէն վար գին	»	108 —
Թրանսվալ	»	72 75
Ամէնէն բարձր գին	»	72 75

ԲԱՑՈՒՄ Հոկտ. 14 27

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. Օ. Ո.		24 10½
» » ժամ 4 ու կէսին		24 10½
Բուլկէրիի Երկաթուղի	Ֆր.	107 75
» » ժամ 4½ին		107 87½
Թութունի բաժնեթ.	Ղրշ.	625 —
» Լոնտոնի	Ֆր.	463 —
Տէրգոսի ջուրի Ընկ.	Ֆր.	265 —
Քարաֆ Կ. Ֆոլիոյ	»	463 —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ. Ո.	4 12½
Անատոլուի Եկթ. պարտ.	Ֆր.	488 —
» բաժնեթ.	Ա. Ո.	8 20
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնսիէ	Ֆր.	261 50
Թրանսվալ	»	73 50

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ. Ոսկի	— 95
» ութ օրուան	»	1 95
Բուլկէր Երկթ. »	Ֆր.	2 —

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 Ֆրանքնոց	Ղրշ.	87 20
Անգլիական ոսկի	»	110 03
Բոլ Էմբերիալ	»	90 —
Մէճիտիէ արծաթ	»	107 33
Ռուպլի	»	51 04
Տէֆտէրի	»	98 30
Պուլկ. թղթադրամ	»	8 62

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղշ.	108 ¾
» » » Առեւտր. Թղթ.	»	108 ½
» չէք	»	109 32½
Բարիզ 3 ամիս Պնքյ. Թղթ.	Ֆր.	23 05
» » » Առեւտր. Թղթ.	»	23 10
» չէք	»	22 90
Վիեննա մանտտ 8 օր քուրօն		21 98
Պերլին չէք	մարք	18 66
Օտեսա չէք	ռուպլ	— —

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱՆՍԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 26 Հոկտ.

Օսմ. Քոնս. Սէրի Բ.	Ա. Ո.	46 —
» » » Գ.	»	25 —
» » » Դ. բաց.	»	22 25
» » » Դ. վերջ.	»	22 25
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	11 37
Եգիպտական միացեալ	»	105 25
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	98 93
Ափրիկէի Երկաթուղի	»	10 —
Իտալական Ռանթ 5 %	»	— —
[illegible]	»	82 —
Հելլենական » 1881	»	38 —
» » 1884	»	38 —
Մոնոբոլ Հելլենական 4 %	»	41 75
Պուլկր. փոխառ. 1888	»	83 50
» նոր 5 % 1892	»	82 —
Քերտի Բացերէ վրայ	»	25 32½
Թրանսվալ	»	3 06
Ռանտմայնզ	»	4 —

ՊԵՐԼԻՆ, 26 Հոկտ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	— —
Բուլկէրիի Երկաթուղի	»	107 20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 255
Դրամազեղչ	»	5 —

ՓԱՐԻԶ. 26 Հոկտ.

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. բաց.	Ֆր.	22 55
» վերջ.	»	22 55
» » » Գ.	»	25 35
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	536 —
Օսմանիյէ	»	— —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	100 12
Բուլկէրիի Երկաթուղի	»	109 75
Ռիօ Թինթօ	»	1083 —
Պանք տը Բարի	»	1075 —
Իտալական Ռանթ	»	94 15
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 105
Թրանսվալ	»	75 50
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —
Տէֆերս Լոն, նոր փոխ".	»	— —

ՎԻԷՆՆԱ, 26 Հոկտ.

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	96 —
Բուլկէրիի Երկաթուղի	»	103 50
Օսմ. Ոսկի	»	288 —
» Լոնտոնի վրայ	»	240 90
Դրամազեղչ		4 ½

ՏՔԴ. ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՊԷՅ ԱՐԱՊԵԱՆ

գիւղագնացութենէ վերադառնալով, իր բնակութիւնն հաստատած է ի Կէտիկ Փաշա, Սարայ Իչի, թիւ 30, Թագւորեան էֆ.ի տունը, ուր հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր առաւօտ և երեկոյ։ Ուրբաթ օրերը ժամ 7էն մինչև 10ը։ 10—4

ՏՔԴ. ԽՈՒԽՈՒՌՈՒՆԻ

Կ'դարմանէ ներքին և արտաքին ամէն տեսակ հիւանդութիւնները, նոյնպէս գաղղիական ախտը, ծննդամիզային և մորթային հիւանդութիւնները, մասնագէտ է մանաւանդ ստամոքսի և աղիքներու հիւանդութեանց։ Տքդ. Խուխուռունիի գլխաւոր յատկութիւնն է որ նախնի բժշկութեան ալ տեղեակ է և աւելի բուսական դեղերով կ'դարմանէ քան թէ քիմիական.— Կ'գտնուի ամէն օր իր բնակարանը, Սկիւտար վերին Իճատիէ Կարապետ Խալֆային այգիին դէմ։ Դչ. օրերը 7—9 ժամ կ'դարմանէ։ Գչ. և Շբ. օրերը 6—8 Եէն-գաբու Հիւանդ կ'ընդունի իր նախկին բնակարանը։ 25—18

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՅԿԱԶՆ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏՆԵՐԻ

ՀԱՅԿԱԶՆ ՈՒ ՆՐԱ ՀԱՐԿԱՎՈՐՆԵՐԸ